

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра бухгалтерського обліку та аудиту
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня бакалавра
зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Облік і аудит»
(назва освітньої програми)

на тему: «Облік і аудит товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі
(на прикладі ТОВ «БАСКО»)»

Виконавець:

студентка ЦЗВФН група 4зф1

Яник Дар'я Олександрівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

(науковий ступінь, вчене звання)

Добрунік Тетяна Пилипівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

/підпис/

Одеса 2022

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. В умовах трансформаційних змін оптова торгівля має важливе значення для вітчизняної економіки. Оптова торгівля приділяє увагу покращенню якості товарів українського виробництва для завоювання місця, як на внутрішньому, так і на зовнішньому ринках. Підвищення конкурентних переваг на ринку залежить від рівня задоволення потреб споживачів, що зумовлює потребу створення нових стратегічних напрямів управління товарами на основі формування якісної та достовірної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень. Формування нових умов діяльності суб'єктів підприємництва зумовлює модифікацію вимог до системи облікового відображення та контролю операцій з товарними запасами, як джерел одержання достовірної інформації про фінансовий стан підприємства. Наявність точної, повної, своєчасної, об'єктивної та детальної облікової інформації є необхідною умовою оптимізації торгівельного процесу на підприємстві. В свою чергу забезпечення достовірності бухгалтерського обліку на підприємствах оптової торгівлі неможливе без впровадження дієвої системи контролю за реалізацією облікового процесу. У зв'язку з цим питання удосконалення організаційно-методичного забезпечення обліку і аудиту торгівельних операцій набувають особливого значення.

Питанням обліку і аудиту операцій з товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі присвячено праці таких науковців як: Гільорме Т.В., Гужавіна І.В., Добрунік Т.П., Дробязко С.І., Куцик П.О., Максименко І.Я., Меліхова Т.О., Онищенко О. В., Подмешальська Ю.В., Тарасова Т.О., Чернін О. Я., Фоміна О.В., Шендригоренко М.Т. та ін. Аналіз результатів досліджень науковців свідчить, що теоретичні й практичні розробки з обліку та аудиту товарних запасів відображують ґрунтовне розуміння проблем, пов'язаних із трансформацією вітчизняної системи обліку. Проте низка питань щодо обліку та аудиту товарних запасів на оптових підприємствах потребують подальшого обґрунтування з огляду на особливості торгівельної діяльності та потреби управління.

Мета і завдання роботи. Метою роботи є дослідження теоретико-методичних основ обліку та аудиту товарних запасів, їх використання як важливої передумови підвищення ефективності процесу управління на сучасних оптових підприємствах торгівлі. Для досягнення визначеної мети в роботі було поставлено й вирішено такі **завдання**:

- визначити сутність товарних запасів, порядок їх класифікації на оптових підприємствах;
- вивчити нормативно-правове регулювання здійснення торговельних операцій та ведення обліку товарних запасів;
- визначити проблемні аспекти оцінки товарних запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів обліку;
- здійснити загальну характеристика торговельної діяльності та організації обліку ТОВ «БАСКО»;

- розглянути документальне забезпечення операції з придбання та реалізації товарних запасів на підприємстві;
- визначити особливості обліку товарних запасів у практичній системі обліку на підприємстві;
- провести аналіз стану та ефективності використання товарних запасів;
- розглянути особливості організації та методики аудиту товарних запасів;
- з'ясувати напрями використання облікових даних в управлінні товарними запасами;
- здійснити узагальнення результатів аудиту товарних запасів та використання його даних в управлінні.

Об'єктом дослідження виступає господарська діяльність підприємства ТОВ «БАСКО» в частині формування та реалізації товарних запасів.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та практичні аспекти обліку та аудиту товарних операцій, пов'язаних з рухом товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі.

Методи дослідження. В процесі дослідження використано систему методів, що ґрунтуються на системному аналізі економічних явищ. На основі діалектичного методу наукового пізнання й поєднання історичного та логічного подано визначення товарних запасів та особливості їх обліку. Для вирішення завдань фінансового й управлінського обліку запасів і дослідження питань методики та організації їх аудиту застосовано методи порівняння, конкретизації, групування, аналізу бухгалтерських рахунків, спостереження, вибірки. Методи наукової абстракції та узагальнення використано для формулювання висновків дослідження. Графічний та табличний методи застосовано з метою оформлення результатів дослідження.

Інформаційною базою дослідження слугували чинне законодавство України з питань ведення торговельної діяльності, національні та міжнародні стандарти щодо обліку товарних запасів, монографії та статті провідних українських вчених в галузі фінансового обліку та аудиту товарних запасів, матеріали науково-практичних конференцій, професійних періодичних видань, навчальні посібники. Практичні аспекти з обліку та аудиту товарних запасів було досліджено за матеріалами ТОВ «БАСКО», використовувались первинні документи, облікові реєстри, фінансова та податкова звітність.

Публікація за результатами дослідження. За результатами дослідження прийнято участь у студенській конференції та опубліковано тези: Яник Д.О. Проблематика обліку товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі. *Сучасні проблеми розвитку економіки України*: матеріали студентської конференції ФМОІТ Одеського національного економічного університету. Одеса 14-15 квітня 2022 р.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота бакалавра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (65 найменувань) та 32 додатки. Загальний обсяг роботи становить 83 сторінки. Основний зміст викладено на 76 сторінках. Робота містить 21 таблицю, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «Теоретико-методичні обліку товарних запасів на оптових підприємствах» визначено сутність товарних запасів та наведено їх класифікаційні ознаки з урахуванням специфіки діяльності підприємств торгівлі, проаналізовано нормативно-правову базу, що регламентує порядок ведення торговельної діяльності, порядок регулювання загальної організації обліку товарних запасів відповідно до національних та міжнародних стандартів обліку, визначено особливості та проблемні аспекти порядку оцінки товарних запасів при надходженні та вибутті, а також на дату складання фінансової звітності з урахування специфіки ведення обліку на підприємствах оптової торгівлі.

У другому розділі «Організаційно-практичні аспекти обліку товарних запасів ТОВ БАСКО» визначено основні види торговельної діяльності ТОВ «БАСКО», представлено організаційні аспекти впровадження діяльності підприємства з реалізації товарних запасів, а саме будівельних матеріалів, проаналізовано фінансово-економічні показники розвитку підприємства, динаміку показників фінансової стійкості, висвітлено документальне оформлення операцій, що здійснюються при надходженні товарних запасів, у тому числі в митному режимі імпорту товарів, наведено документальне оформлення реалізації товарів, розглянуто діючу систему організації обліку та подання фінансової і податкової звітності ТОВ «БАСКО», акцентовано увагу на формуванні первинної вартості придбаних товарів, наведено відображення операцій з надходження та вибуття товарів у системі бухгалтерського обліку, облікових регістрах та фінансовій звітності підприємства.

У третьому розділі «Організаційно-практичні аспекти аналізу та аудиту товарних запасів» окреслено основні завдання аналізу товарних запасів, представлено загальну модель комплексного аналізу ефективності управління товарними запасами на підприємствах торгівлі, послідовність проведення аналізу товарних запасів; проведено аналіз динаміки товарних запасів ТОВ «БАСКО» та показників ефективності використання товарних запасів та загальної ефективності ведення торговельної діяльності; представлено організаційні основи та методичку проведення аудиту, а саме, визначено мету та завдання проведення аудиту товарних запасів, представлено основні етапи аудиторської перевірки, план та програму аудиторської перевірки, окреслено типові порушення в обліку товарів, обґрунтовано, що для науково-методичного забезпечення визначення стратегії аудиту, аудиторських процедур, методичних прийомів проведення аудиту важливе значення має оцінка системи внутрішнього контролю бухгалтерського обліку товарів; надано основні рекомендації удосконалення обліку, контролю та аналізу в системі управління товарними запасами підприємств оптової торгівлі.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі було досліджено організаційно-методичні та практичні аспекти обліку і аудиту товарних запасів на підприємствах оптової торгівлі та зроблено такі висновки.

1. Дослідивши сутність поняття «товарні запаси», визначено, що оптимальним визначенням поняття «товар» в обліковому аспекті для торгових підприємств можна вважати таке: актив (за винятком грошових коштів), вартість якого достовірно визначена, який утримується для подальшого обміну задля отримання економічної вигоди та основним призначенням якого є задоволення потреб споживача. Наведено класифікаційні ознаки за джерелом формування, за місцезнаходженням, за формою, за способом реалізації, за результатами коригування вартості та відображенням у балансі.

2. Визначено основні правові та нормативні документи, якими регламентовано ведення торговельної діяльності, систематизації в обліку та фінансовій звітності операцій з товарними запасами на підприємствах оптової торгівлі. До нормативно-правових документів, які визначають порядок організації та проведення торговельної діяльності належать нормативні документи різних рівнів, які визначаючи основи діяльності суб'єкта господарювання, здійснюють опосередкований вплив на процес руху товарів та, відповідно, його облікове відображення

3. Визначено, що оцінка товарних запасів здійснюється на трьох етапах їх руху: при надходженні, при їх вибутті та на дату складання балансу. Первісна вартість товарних запасів при їх отриманні визначається залежно від способу їх надходження на підприємство. При вибутті товарних запасів оцінка їх здійснюється за одним з таких методів: ідентифікованої собівартості відповідної одиниці запасів, середньозваженої собівартості, собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО), нормативних затрат, ціни продажу. На дату балансу товарні запаси відображуються в бухгалтерському обліку і звітності за найменшою з двох оцінок: первісною вартістю або чистою вартістю реалізації. вибір оптимального способу оцінювання товарних запасів є важливою передумовою в організації облікового процесу таких активів, оскільки він має вплив на точність фінансових результатів торговельного підприємства та обсяг його прибутку й витрат

4. Встановлено, що основним видом економічної торговельної діяльності ТОВ «БАСКО» є оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням (КВЕД 46.73). До інших видів відноситься роздрібна торгівля залізними виробами, будівельними матеріалами та санітарно-технічними виробами в спеціалізованих магазинах (КВЕД 47.52) а також вантажні перевезення автомобільним транспортом (КВЕД 49.41). Ведення торговельної діяльності ТОВ «БАСКО» є прибутковим, від реалізації товарів за 2020 рік отримано 16446300 грн. доходу, чистий прибуток склав 37400 грн. Вартість активів становила 6228100 грн. Підприємство ТОВ «БАСКО» є фінансово незалежним від зовнішніх джерел фінансування. Формування облікової інформації на підприємстві ТОВ «БАСКО» при здійсненні операцій з

надходження та реалізації товарних запасів відповідає чинним нормативно-правовим документам. Для узагальнення облікової інформації ТОВ «БАСКО» використовує спрощену журнально-ордерну систему реєстрів. Для ведення бухгалтерського обліку підприємством використовується програма «1С: Бухгалтерія» версії 8.2. Для ведення податкових розрахунків використовуються програма «М.Е.Дос.»

5. До Наказу «Про формування облікової політики» регламентовано перелік первинних документів, які застосовуються підприємством в практичній діяльності. При здійсненні імпорتنих операцій оформлюються специфікація (на конкретну поставку), invoice (рахунок), товарна накладна, митна декларація. На митній території України операції щодо придбання та реалізації товарних запасів оформлюються такими документами: специфікація, товаро-транспортна накладна, видаткова накладна, податкова накладна, рахунок-фактура, рахунок на оплату, Акт на списання ТМЦ, Акт оприбуткування надлишків ТМЦ.

6. Відображення в обліку та фінансовій звітності інформації про стан та рух товарних запасів у ТОВ «БАСКО» здійснюється з урахуванням вимог нормативно-законодавчих документів, основними з яких Податковий кодекс України, НП(с)БО 25 «Спрощена фінансова звітність», НП(с)БО 9 «Запаси» та облікової політики. Обліковою політикою передбачено: при вибутті товарних запасів встановлено використовувати оцінку за методом ідентифікованої собівартості кожної одиниці товарних запасів. При складанні балансу встановлено здійснювати оцінку товарних запасів та відображати у бухгалтерському обліку та звітності за первісною вартістю. Транспортно-заготівельні витрати, що входять до первісної вартості товарних запасів, придбаних за плату, встановлено безпосередньо включати до їх собівартості. Облік інших витрат, що входять до первісної вартості товарних запасів встановлено щомісяця відносити на вартість придбаних товарних запасів. Для обліку товарів підприємства ТОВ «БАСКО» використовується рахунок 28 «Товари» з відкриттям наступних субрахунків: 281 «Товари на складі», 289 «ТЗВ».

7. Встановлено, що для вивчення динаміки товарних запасів аналізують динамічний ряд фактичних залишків товарних запасів в фактичних та співставних цінах (при наявності відповідної інформації та в натуральних показниках), розраховують абсолютні та відносні зміни розміру товарних запасів. На підприємстві за аналізований період відзначається нестабільна динаміка загальної суми вартості товарних запасів. Так у 2018 році відбулось збільшення порівняно із 2017 роком з 4490,7 тис. грн. до 5502,2 тис. грн, а у 2019 році порівняно із попереднім періодом товарні запаси зменшились до 4667,7 тис. грн. Показники ефективності використання товарних запасів на ТОВ «БАСКО» є не дуже високими та мають негативну тенденцію до зменшення. Коефіцієнт оборотності товарних запасів є досить незначним, та коливається у межах 2-3 рази, тобто саме стільки разів за рік обертаються товари. Відповідно тривалість одного обороту є досить значимою. Також спостерігаються незначні показники щодо прибутковості використання товарних запасів. Неefективне використання товарних запасів позначилося на загальних показниках прибутковості ТОВ

«БАСКО». Враховуючи загальну тенденцію падіння обсягу продажів, кардинально знижуються такі показники як рентабельність реалізованої продукції та рентабельність продаж.

8. визначені організаційно-методологічні аспекти аудиторської перевірки товарів на підприємствах оптової торгівлі з урахуванням їх особливостей. Розроблено документальне забезпечення організації та проведення аудиторської перевірки, а саме: План проведення аудиту з обґрунтованими підходами для назв етапів перевірки; Програма аудиту товарів на підприємствах оптової торгівлі, робочі документи на відповідні аудиторські процедури. Програма аудиту складена за послідовністю перевірки з придбання товарів для реалізації за первинними документами до визначення фінансового результату та відображення інформації у фінансовій звітності. В результаті перевірки були виявлені порушення у більш суттєвій статті активу балансу – товари. ТОВ «БАСКО» допускалась реалізація товарів нижче собівартості і реалізація товарів, які не враховуються на підприємстві. У результаті 1/6 частина товарів має так звані «червоні залишки», тобто від’ємне значення або по кількості або по сумі, або і по кількості і по сумі одночасно. Дані порушення при перевірці можуть привести до донарахування податку на прибуток та ПДВ на всю суму «червоних залишків» а також штрафних санкцій у розмірі від 25% до 50% від суми донарахованих податків.

9. Враховуючи варіативність законодавчої бази з обліку товарних запасів, для ТОВ «БАСКО» необхідним є практичне обґрунтування та конкретизоване формування основних складових та елементів облікової політики операцій з товарами у частині детального опису транспортно-заготівельних витрат та варіантів їх обліку. Також доцільно сформувати дієвий механізм документообороту та прийняття рішення щодо можливого списання товарних запасів та зберігання підтверджуючих документів. У напрямку формування раціональної структури товарних запасів та їх обґрунтованого обсягу, підприємствам необхідно використовувати методи управлінського обліку та аналізу: метод управління товарними запасами залежно від обсягу придбання та реалізації кожного товару (ABC) та застосування аналізу непередбачуваності або безперервності чи дискретної сталості реалізації товару (XYZ).

Вважаємо, що для забезпечення формування достовірної і точної інформації про обсяг реалізації товарів в обліковій системі підприємства оптової торгівлі доцільним є оптимальне поєднання комплексу умов та елементів облікового процесу з рівнями управління продажами товарів.

Запропоновані практичні рекомендації поліпшать систему обліку та контролю формування товарних запасів та їх реалізації на підприємстві ТОВ «БАСКО» з метою прийняття управлінських рішень щодо оптимізації прибутку та забезпечення ефективного розвитку підприємства.

